

Kránitzné Rikker Ildikó intarziakészítő beavat a szakma rejtelseibe

A VATIKÁNBAN IS BEMUTATTÁK A KÉPÉT

Dr. habil Gerencsér Kinga
c. egyetemi tanár

Az intarzia, mint élő művészet, története során sokszínűvé vált. Az egyszerű famozaikok voltak az előhírnökei a mintegy 3500 éves művészetnek. A technika fejlődésével, a korszerűbb szerszámok feltalálásával, az egyre több fajta furnér megjelenésével, a ragasztóanyagok tökéletesítésével sok, ma már muzeális értékű alkotás született. A művészettörténetben a faragás mellett nagy szerepe van az intarziának. A több évezredes múlttal rendelkező intarziaművészet Olaszországból indult és a XVIII. században érte el virágzásának tetőfokát. Az intarziával díszített tárgyak, bútorok hosszú századokon át az uralkodó osztály luxusigényeit elégítették ki – mondja Kránitzné Rikker Ildikó, az Intarziakészítők Országos Egyesületének alapítója.

megbízást kapott egy különleges feladatra, a gróf Széchenyi István névre keresztelt hajó teljes belső-építészeti munkáira.

– Borzalmas állapotban vettem át a hajót a komáromi hajógyárban. Szinte minden létező stílus elemeit felfedeztem rajta. Mint megtudtam, számtalanszor átépítették már az évtizedek során, többek között diszkóhajóként is üzemelt. A jelenlegi tulajdonos, egy budapesti rendezvényszervező cég megvásárolta, teljesen kiürítette és egy emeletet épített rá. Így kaptam meg egy üres fémdobozként. Azt a feladatot kaptam, hogy a teljes belső teret alakítsam ki klasszikus, exkluzív stílusban. Kimondott kérés volt intarzia alkalmazása bútoron és falburkolaton. Nekem kellett kitalálnom és összehangolnom mindent, a berendezés bútorait, a szőnyegek mintázatát, a falborítá-
sokat – mondja Ildikó.

A falburkolatokon lévő 200 folyó-
méter hosszú bordűr elkészítése fél évig tartott. Arra is figyelnie kellett, hogy volt a hajónak egy maximális össztoege, amit nem haladhatott meg. Itt ismerkedett meg a művészeti fóliázással, mert egy 1,5x2,0 méteres mintát kellett elkészítenie a lépcső feletti felülvilágítón. Ildikó ezt egy jó üzleti lehetőségnek látta és beleásta magát ebbe a szakmába is. Azóta ezzel is foglalkozik, mert művészeti fóliázás technikája hasonlít az intarziakészítéshez. Végül két év kemény

Ildikó bútortervező szeretett volna lenni, ezért érettségi után munka mellett járt rajzolni festőhöz, szobrászhoz és művészettörténetet tanult. Szülői indíttatásra végezte el az intarziakészítő szakot a Kaesz Gyula Szakközépiskolában, majd az asztalos szakot is. Itt megtanították neki mindkét szakma csínját-bínját, nagyon jó tananyaggal, sok gyakorlattal, jól felépített képzésben. Vizsgamunkája az intarziaszakon a G. Maggiolini olasz asztalosmester által készített komód előlapjának másolata volt, melyet azóta is őriz a műhely falán.

Közben férjhez ment és jöttek a gyerekek, három fiú, a gyés mellett csak kisebb munkákat végzett. Nagy lökést adott munkájához egy betlehemi jászol pályázaton elnyert díj: a „Szent család”-ot ábrázolta, és képét kiválasztották Rómában a Riazza del Popolo egyik épületrészé-

ben megrendezett 24. Nemzetközi betlehemi jászol kiállításra, és ennek köszönhetően alkotása eljutott a Vatikánba is.

Álma egy bemutató intarziaműhely volt, erre adott be pályázatot, de nem nyerte el. A Kossuth rádióban volt egy riport, ahol bemutatta üzleti tervét. Erre felfigyelt Harcsás Judit újságíró és írt róla egy cikket a Kisalföldben. A cikk után megismerték a környéken és kiállításokra hívták. Azóta számtalan önálló és csoportos kiállításon mutathatta be szakmai fejlődését, egyéni stílusát.

KÜLÖNLEGES FELADAT

Eddigi munkái során faliképeket, bútorokat, ajándéktárgyakat készített. Majd

munka után a „kibelezett fémdobozból” ragyogó ékszerdobozt varázsolt és a muzeális hajó exkluzív rendezvények helyszínévé vált.

ÖSSZEFOGÁS

Amikor Ildikó elkezdte a szakmát, még annyira nem ismerték az intarziát, mert a szocializmusban kiment a divatból, kevesen foglalkoztak vele. Volt egy-két műhely, ahol főleg másolatokat készítettek külföldre. Ezért is született az ötlete, hogy fogjanak össze intarziakészítők, és megalapította az Intarziakészítők Egyesületét az ország tizenkét alkotójával közösen. Céljuk a „mesterség” megmentése, utánpótlás-nevelés, valamint kiállítások szervezése. A fiatal tétí mester törekvése szakmája megmentéséért tiszteletre méltó kezdeményezésnek bizonyult. Azóta már többször találkoztak Téten az ország intarziásai, ahol korszakok, témák, mesterek adtak egymásnak randevút e feledésbe merült mesterség megmentéséért,

és előadásokat szerveztek, ötleteket, terveket cseréltek.

A RÉSZLETEK

– Az intarziakép sok kisebb-nagyobb mozaikdarabból épül fel. Ezek egymáshoz való kapcsolatuk által jöhet létre díszítés vagy önálló alkotás. A határoló vonalak mindig zártak és ellentétben a rajzzal, ezeknek a vonalnak nincs önálló szerepük. A folthatások szerepe még erőteljesebben érvényesül az újkori „festményszerű” intarziákon. Ezeknek a képeknek már mélységük van. A fával való kontaktust az ember elsődlegesen a szemével teremti meg, egyszerre érezve a tartalmat és az anyagszerűséget. Olyan művészi élményhez juttat, hogy szinte részt veszünk az alkotófolyamatban – magyarázza Ildikó.

AZ ALAPANYAG SZÉPSÉGE

A fával dolgozó ember az erdő csodálatos ajándékát veszi a kezébe,

hogymunkálja, alkotson belőle. A „száraz” tudósok azt mondják, a fa rendkívül heterogén matéria. Mi azt mondjuk: titokzatos, varázslatokkal teli anyag, amit ha valaki megismer, az minden részét, részecskéjét becsülni tudja és megálmodja, mi készülhet belőle. A fának, mint anyagnak csodálatos a rajzolata és nagy színskálája kimeríthetetlen variációs lehetőséget biztosít az alkotónak a mű létrehozásához.

Ildikó szerint, mint sok más művészeti alkotásnál, az intarziakészítésnél is ismerni kell az anyag tulajdonságait. Ezért hosszú évek szükségesek a technikai tudáson kívül a műfaj elsajátításához. Az intarzia, mint díszítő eljárás, ipari jellegű tevékenység, másrésztől önálló művészeti alkotómunka, amit napjainkban sok művész méltóan képvisel. A modern bútorgyártás jövőbeni sikere attól is függ, hogyan sikerül a nagy monoton hatású felületeket ismét díszíteni. Más és más szabályok érvényesülnek az intarziakészítésnél, ha a bútor felületére tervezünk, vagy önálló alkotást készítünk. A bútor felülete zártabb kompozíciót bír el, és a tervezésnél figyelembe kell venni a bútor formáját, stílusát.

A képszerű intarziáknál már szabadabban tervezhetünk. Egy intarziaképet már a tervezésnél úgy kell felépíteni, hogy az alapanyag, a fa tulajdonságai mindig felismerhetők legyenek és azok érvényesüljenek. Az anyag sokszínűségéből adódóan nehéz alkotói szabályokat megfogalmazni, de lényeges az, hogy a kép világos felépítésű legyen és ritmus uralkodjon az alkotáson.

A TANFOLYAMRÓL

Az intarziakészítés általában nem anyagigényű, hanem sok időt és jó kézügyességet igénylő munka, és ezt nem nagyon szeretik megfizetni.

Ildikó a fafajok közül a diót és a jávort szereti a legjobban, mert jó vele dolgozni, jó az anyagszerkezete, könnyű vágni és illik a többi fajtához. Fontos, hogy tiszteljük meg az alkotást és megfelelő anyagot tegyünk bele, pl. ne bükköt és ne fenyőt. Nála a tanfolyamon először sakk táblával kezdik a tanulást, itt megtanulják az egyenes vágást. Aztán következik a Lajos kocka készítése, ahol a térbeli hatást a szálirány és a szín változtatásával érik el. A kézi vágást szikével végzik, a gépit lombfűrészsel. Majd az összeforgatás technikáját tanulják meg, végül az íves vágást és a képkotást.

Az árnyékolásnál a minta szélének sötét színét úgy érik el, hogy forró homokba dugják, amit előtte átszitáltak és villanyrezsón átégettek. Az összeállításnál Ildikó gyorstapaszt használ. Fontos, hogy késvastagságnyi rés legyen az egyes elemek között, mert ragasztáskor dagad az anyag. A munkát az asztalos fejezi be, aki hordozóanyagra, pl. MDF-re préseli rá az intarziát hőprés segítségével. Utána le kell csiszolni róla a fehér ragasztópapírt, ezt követi a szélezés és a lakkozás selyemfényű lakkal.

Rikker Ildikó a tananyagot korosztálytól függően állítja össze.

Elkötelezett az intarzia oktatása terén. Hiszi, hogy a kihalóban lévő szakmának a jövője az oktatásban és az ismertetésben van. Maga az intarziakészítés már gyerekkorban kipróbálható – természetesen megfelelő szakember segítségével. Mint kézműves technika fejleszti a figyelmet, a koncentrációt, a logikus gondolkodást és a problémamegoldást – melyeket az élet bármely területén hasznosíthatunk.

A foglalkozások tematika szerint haladnak előre. Mindenki kiválaszthatja, hogy meddig szeretne eljutni. A foglalkozások ideje, sebessége egyénre szabott. Kifejezetten ajánlott a bútorgyártást, restaurálást, bútortervezést tanuló diákok részére, vagy aki szeretne intarziakészítéssel foglalkozni hobbi vagy profi szinten.

RÁBAKÖZ KINCSE

Ildikó a hagyomány megőrzése és modern technikával való ötvözése jegyében a rábaközi hímzések motívumait alapul véve alkotta meg a Rábaköz Kincse dobozsztettet. Minden doboz alapszíne a fehér, mely a tisztaságot szimbolizálja, gyönyörűen kiemeli a doboz tetején megjelenő virág- és pávamotívum színkavalkádját. A Rábaköz Kincse doboz egyedi, kézműves alkotás, sok gondos munkaóra eredménye. Tech-

nikája a faintarzia, mely manapság hasonlóképpen feledésbe merül a rábaközi hímzés. Minden doboz egyedi készítésű, a Győr-Moson-Sopron Megyei Értéktár alkotásának számít. A dobozok alján sorszámot és aláírást helyeznek el ennek bizonyítékként.

Ildikó mindent megtesz azért, hogy az emberek és a bútorkészítéssel foglalkozó szakmák újból felfedezzék az intarziát – mint bútordíszítő technikát –, legyen igény újra az intarziás bútorokra, tárgyakra a mai modern lakásokban is. Szakmaszeretete, elkötelezettsége mintaképpül szolgálhat, hogy a felnövekvő társadalom is megismerhesse és részese lehessen a kétkézi alkotás adta örömöknek, ráirányítsa a figyelmet annak felbecsülhetetlen értékére. ■

Forrás:

www.intarziastudio.hu/hirek-esemenyek
sites.google.com/site/intarziaegyeselet/Home/az-intarziarol-roviden

Fotó:

Kránitzné Rikker Ildikó és a szerző

